

Borås kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen

2010-07-14
1 (29)
Dnr: 40-2009:1849

Rektor Sjöboskolan
Rektor Fjärdingskolan
Rektor Sjöbogårdens förskola
Rektor Holmens förskola

Språk- och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska

Kvalitetsgranskning i Sjöboskolan, Fjärdingskolan, Sjöbogårdens förskola och Holmens förskola i Borås kommun

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av språk- och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska under hösten 2009 och våren 2010. Granskningen genomförs i 21 förskolor och 21 grundskolor fördelade på 12 kommuner i landet. I förskolorna granskas verksamheten för barn i åldern tre till fem år och i grundskolan granskas undervisningen för elever i årskurs 2 och 4. Urvalet av kommuner har gjorts så att de ingående kommunerna representerar stora och små kommuner, tätort och glesbygd. Förutom att resultaten av granskningen presenteras i beslut för respektive kommun kommer övergripande iakttagelser och slutsatser inom området att redovisas i kvalitetsgranskningsrapporten "Språk- och kunskapsutveckling för barn och elever med annat modersmål än svenska".

Övergripande information om kvalitetsgranskningen och projektplanen för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats:
(<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>)

Syftet med denna granskning är att bidra till ökad måluppfyllelse för barn och elever med annat modersmål än svenska. Närmare en femtedel av eleverna i grundskolan idag har utländsk bakgrund, antingen är de födda utomlands eller i Sverige av utlandsfödda föräldrar. Så länge elever med annat modersmål än svenska inte behärskar det svenska undervisningsspråket, kommer de att ha sämre förutsättningar att nå de nationella målen än elever med svenska som modersmål.

2010-07-14

2 (29)

Dnr: 40-2009:1849

Mot denna bakgrund har Skolinspektionen valt att genomföra en kvalitetsgranskning med inriktning på kommuners, skolors och förskolors insatser för att ge förutsättningar för barn och elever med annat modersmål än svenska att nå de nationella målen. Det övergripande syftet med granskningen är att utveckla förskolors och skolors förmåga att arbeta så att barn och elever får en språk- och kunskapsutveckling som i högre utsträckning ger dem förutsättningar att nå skolframgång.

Skolinspektionens granskning utgår ifrån fyra huvudfrågeställningar. Frågeställningarna bygger i sin tur på nedan nämnda framgångsfaktorer, ett urval av de faktorer som olika utvärderingar och forskningsrapporter lyfter fram som betydelsefulla för att ge barn och elever med annat modersmål än svenska möjligheter att nå målen. Samma faktorer återfinns också i de styrdokument som reglerar verksamheten i förskolan och undervisningen i grundskolan. Skolinspektionens bedömningar utgår ifrån de generella regleringar som rör alla barn i förskolan och alla elever i grundskolan samt de specifika regleringar som rör gruppen barn och elever med annat modersmål än svenska.

För att betona den tillgång det innebär att kunna uttrycka sig på mer än ett språk används ibland uttrycket flerspråkiga barn/elever i beslut och granskningsrapport i stället för "barn och elever med annat modersmål än svenska".

Framgångsfaktorerna kan sammanfattningsvis beskrivas enligt följande (utan inbördes rangordning):

- Personalen arbetar språk- och kunskapsutvecklande. Det innebär att personalen känner till de flerspråkiga barnens/elevernas unika behov och utgår ifrån dessa. Detta innebär att barnen/eleverna får utgå ifrån egna erfarenheter, ges möjlighet att relatera nya kunskaper till de egna begreppen och att förstå de sammanhang som kunskaperna presenteras i.
- Personalen ser flerspråkighet och mångkulturalitet som en tillgång och att detta kommer till uttryck i verksamheten.
- Det finns en pedagogisk mångfald som ger barnen/eleverna möjlighet att skaffa sig och uttrycka kunskaper på olika sätt.
- Personalen har höga förväntningar och tilltro till barnens och elevernas förmåga.
- Flerspråkiga barn/elever ges förutsättningar att träna och använda sina olika språk.
- Miljön är trygg.
- Förskolor och skolor ser föräldrarna som en resurs och arbetar för att utveckla ett gott samarbete.

2010-07-14

3 (29)

Dnr: 40-2009:1849

Resultatet av granskningen i Borås kommun redovisas i detta beslut. Underlaget till beslutet består av dokument från kommunen och verksamheterna, samt av information som samlats in vid besök i de olika verksamheterna under perioden november 2009 till januari 2010. I förskolorna genomfördes observationer, intervjuer med personal och chefer. I skolorna gjordes lektionsbesök och intervjuer med elever, lärare och skolläring samt genomfördes observationer. I kommunen har också modersmålslärare och representanter från barn- och utbildningsförvaltningen intervjuats. Beslutet grundar sig också på annan information som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Företrädare för kommun, skolor och förskolor har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Granskningsområden

Skolinspektionen har granskat följande fyra huvudfrågeställningar i syfte att undersöka om det finns ett arbete i förskolan/skolan som främjar språk- och kunskapsutvecklingen hos barn och elever med annat modersmål än svenska.

Utgår arbetet i förskolan/skolan ifrån barnens/elevernas kulturella bakgrund och livsmiljö?

Här har granskningen fokus på om arbetet/undervisningen i förskolan/skolan utgår ifrån barnets/elevens bakgrund och livsmiljö.

Anpassas arbetet till barnens/elevernas behov och intressen?

Här har granskningen fokus på meningsfullhet, motivation och sammanhang i verksamheten. Finns det ett arbetssätt i förskolan/skolan som främjar språk- och kunskapsutveckling?

Ges barnen/eleverna möjligheter att utveckla sitt modersmål?

Här har granskningen fokus på förskolornas och skolornas arbete för att barn och elever med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla sitt modersmål.

Har lärarna utbildning i de ämnen de undervisar i och erbjuds lärarna relevant kompetensutveckling?

Här har granskningen fokus på kompetensen i förskolan/skolan för att arbeta med språk- och kunskapsutveckling för barn/elever med annat modersmål än svenska.

Beskrivning av Borås kommun

Borås stad innefattar 100 000 invånare och är förvaltningspolitiskt organiserat i tio kommundelar. I dessa områden svarar respektive kommunalnämnd för verksamheten. Den är samlad i ett kommunalskontor, som har hand om grundskola, barn- och äldreomsorg, fritid och kultur i kommundelen. Brämhult och Sjöbo kommundelar utgör de regionala områden inom Borås stad där Fjärdingskolan, Holmens förskola, Sjöbogården och Sjöboskolan ingår. År 2007 upprättades en utvecklingsenhet för samtliga skolor och skolformer i Borås stad. Enheten ansvarar för uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten och ska genomföra pedagogiska utvecklingsinsatser i syfte att öka måloppfyllelsen i Borås stads skolor. Utvecklingsenheten har år 2009 upprättat en åtgärdsplan utifrån analyser av kommundelarnas åtgärdsplaner och har formulerat 7 prioriterade områden för Borås stad. Ett av dessa så kallade "strategiska områden" är "Barn och elever med annat modersmål än svenska". Åtgärdsplanen består av en redogörelse för resultaten för elever med annat modersmål, vilka behov som finns, vilka insatser och strategier som bör genomföras, ansvarsfördelning samt förväntade resultat.

Borås Stad har genom sin utvecklingsavdelning även genomfört en nulägesbeskrivning om flerspråkiga elevers undervisning i kommunen. Utredningen tar sin utgångspunkt i de forskningsresultat som finns kring flerspråkiga barns lärande. Utredningen består av en kartläggning av hur Borås stad möter flerspråkiga barns och elevers behov av undervisning i såväl sitt modersmål som i det svenska språket. Den innehåller också förslag till hur undervisningen för de flerspråkiga barnen kan förbättras.

Andelen elever som enligt Skolverkets statistik är berättigade till modersmålsundervisning i Borås grundskolor är 22 procent (jämfört med 18 procent i riket). Av dessa elever är det 44 procent som deltar (jämfört med 53 procent i riket).

Holmens förskola

Holmens förskola består av tre avdelningar varav en är en "nattis" avdelning. Ungefär 70 procent av barnen på förskolan har ett annat modersmål än svenska. Vi har besökt de avdelningar som är öppna under dagtid, besöket genomfördes den 27 november 2009. Vi har samtalat med personal från samtliga avdelningar. Holmens förskola ligger i Brämhults kommunedel.

1. Utgår arbetet i Holmens förskola från barnens kulturella bakgrund och livsmiljö?

En förutsättning för att en förskola ska kunna beakta barnens bakgrund och livsmiljö vid planeringen av verksamheten är att en kartläggning sker när barnen börjar på förskolan. En viktig framgångsfaktor i arbetet med flerspråkiga barn är att personalen ser flerspråkighet och mångkulturalitet som en tillgång och att detta kommer till uttryck i

2010-07-14

5 (29)

Dnr: 40-2009:1849

verksamheten. En ytterligare framgångsfaktor i arbete med flerspråkiga barn är en trygg miljö och ett nära samarbete med barnens föräldrar.

Skolinspektionens bedömning

Personalen tar reda på barnets språkliga och kulturella bakgrund. Detta används dock inte som utgångspunkt för att erbjuda barnet en verksamhet som tar hänsyn till både barnets erfarenheter av sitt modersmål och barnets språkliga utveckling i svenska. Personalen visar intresse för barnets kulturella och språkliga bakgrund och ser till att barnen får en trygg miljö.

Skolinspektionens iakttagelser

Kartläggning av barnens kulturella och språkliga bakgrund

Kommunens policy är att ett barn placeras där det finns plats, barnet placeras således inte med hänsyn till om det finns personal på förskolan som talar barnets modersmål. När ett barn börjar i förskolan gör personalen en relativt grundlig genomgång av barnets språkliga och kulturella bakgrund. Det görs genom ett särskilt språkplaneringssamtal under barnets inskolningstid. Syftet med planeringssamtalet är enligt det planeringsunderlag man använder bland annat att "få föräldrarna att inse sin betydelse för barnets modersmålsutveckling för att gemensamt kunna planera för barnets tvåspråkiga utveckling och andraspråksinlärning."

Utgångspunkt för planering av verksamheten

Holmens verksamhetsplan beskriver att förskolan avser att arbeta med språkutveckling. Målet är att "sträva efter att väcka och ta tillvara varje barns egna förutsättningar och uppmuntra och ta till vara barnets intresse för skrift och språkvärlden". Som metod ska förskolan bland annat använda "daglig kommunikation", "barnen får lyssna i bild, flanosagor, högläsning", "rim och ramsor, sång, musik och dans, drama, rytmik och handdockor, miniröris, språkpåsar, bokpåsar", "språkkort". Därtill anger förskolan att man gör en kartläggning av barnets modersmål och använder TRAS (Tidig Registrering Av barns Språkutveckling). En relativt ingående kartläggning av varje barns språkliga bakgrund dokumenteras i en Språkplanering. Av den framgår dock inte hur förskolan planerar att stödja barnets möjligheter att utveckla sitt modersmål. Inte heller i verksamhetsplanen framgår på vilket sätt förskolan ska arbeta med att ge barnen modersmålsstöd. Rektorn och personal vid förskolan menar att modersmålsstöd till barn med annat modersmål i svenska inte har prioriterats inom kommundelen.

Arbetet för att stärka barnens självkänsla och identitet

All personal är medveten om vilka länder barnen och deras föräldrar har anknytning till. De är angelägna om att bekräfta och ta del av barnens olika kulturella bakgrund. Det gör de spontant i verksamheten genom att på olika sätt knyta an till de olika kulturella traditioner som barnet har erfarenheter av, exempelvis vid särskilda högtider.

2010-07-14

6 (29)

Dnr: 40-2009:1849

Barnen får berätta för andra hur de firar vissa traditioner, varför exempelvis deras händer är hennamålade. När barnen kommer till förskolan och bär speciella kläder eller smycken uppfattas det av personalen och de andra barnen som naturligt.

Trygghet, trivsel och värdegrundsarbete

Personalens uppfattning är att barngruppen är trygg i sin dagliga miljö även om det ibland förekommer konflikter som personalen får vara med och lösa tillsammans med barnen. De större barnen är oftast bra på att lösa konflikter anger personalen. De tar också initiativ och ansvar för de mindre barnen vilket i sin tur lett till att de känner sig trygga. Förskolan har en plan mot kränkande behandling.

Samverkan med de flerspråkiga barnens föräldrar

Föräldrarna får information om förskolans verksamhet och innehåll vid inskolnings-samtalet. Förskolan informerar föräldrarna om vikten av att barnen både utvecklar sitt modersmål och det svenska språket. Föräldrarna inbjuds minst en gång per år för att samtal om barnets utveckling. Personalen menar dock att föräldrarna främst är angelägna om och vill försäkra sig om att barnen får en trygg tillvaro och de är mindre intresserad av hur förskolan arbetar pedagogiskt. Föräldrarna har en stor tilltro till att förskolans personal ger barnen trygghet. Personalen uppfattar kontakterna med barnens föräldrar som förtroendefullt. Samverkan med föräldrarna innefattar dock inte diskussioner om hur förskolan och föräldrarna gemensamt ska arbeta för att utveckla barnens modersmål.

2. Anpassas arbetet i Holmens förskola till barnens behov och intressen?

Ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt är en av framgångsfaktorerna i arbetet med flerspråkiga barn. Som framgår i inledningen av denna rapport innebär ett sådant arbetssätt bland annat att personalen känner till de flerspråkiga barnens unika behov och utgår ifrån dessa. Detta i sin tur innebär att barnen får utgå ifrån egna erfarenheter, ges möjlighet att relatera nya kunskaper till de egna begreppen och att förstå de sammanhang som kunskaperna presenteras i. Alla som arbetar i förskolan ska samarbeta för att erbjuda en god miljö för utveckling, lek och lärande. Förskolan ska sträva efter att nå ett förtroendefullt samarbete med förskoleklassen, skolan och skolbarnsomsorg för att stödja barnens allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att förskolans verksamhet har ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Detta arbetssätt utgår dock inte tydligt utifrån barnens språkliga och kulturella bakgrund. Ett arbete för att följa upp barnens språkliga utveckling i svenska har påbörjats men uppföljningen av barnens utveckling av sitt modersmål behöver förbättras.

Skolinspektionens iakttagelser

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

Personalen har en tydlig ambition att arbeta med barnens språkutveckling. De uppfattar också att det ligger ett särskilt uppdrag från Borås stad till alla förskolor i kommunen att särskilt arbeta med språkutveckling och med att utveckla barnens intresse för den matematiska världen. Vid besök i förskolans olika avdelningar ser vi exempel på hur Holmens förskola på olika sätt arbetar med detta. I verksamheten märks de språk- och kunskapsutvecklande inslagen främst vid samlingen och vid samtalen kring matbordet. Här används de arbetssätt som anges i förskolans verksamhetsplan exempelvis, språkkort, rim och ramsor, högläsning. Personalen för också en ständig dialog med barnen. I viss mån finns inslag som knyter an till barnens språkliga bakgrund. Exempelvis låter man barnen lära sig räkneorden på andra språk än svenska eller sjunger en enkel sång på något barns modersmål. Personalen och barnen pratar om vad man äter och hur maten kan benämnas på ett annat språk än svenska. Förskolans språkutvecklande arbete koncentreras dock i högt grad på att utveckla barnens språkliga förmåga i svenska.

Avdelningarna ligger i nära anslutning till varandra varför det finns en naturlig kontaktpunkt mellan avdelningarna. Det finns dock inte något större samarbete med andra förskolor i kommunen. Information lämnas från förskoleverksamheten när barnet ska börja i förskoleklassen, men i övrigt har förskolan inte något samarbete med förskoleklassen eller skolbarnsomsorgen.

Kunskapsuppföljning

Uppföljningen av barnens språk- och kunskapsutveckling görs på samma sätt för barn med svenska som modersmål som för barn med ett annat modersmål. Främst följs utvecklingen genom observationer. Varje barn har en egen portfolio som är en pärm med bilder och texter, där barnets utveckling beskrivs av personalen. Förskolan följer även barnens språkliga utveckling genom TRAS. Vid utvecklingssamtalet tar personalen ofta upp att det är positivt om föräldrarna talar modersmålet med barnet. Däremot berörs inte hur barnet utvecklar sitt modersmål.

3. Ges barnen i Holmens förskola möjligheter att utveckla sitt modersmål?

En viktig framgångsfaktor i arbetet med de flerspråkiga barnen är att de ges möjlighet att träna och använda samtliga sina språk.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att förskolan inte i tillräcklig hög grad medverkar till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket som sitt modersmål. Personalen ser inte det som deras särskilda uppdrag att medverka till att barn med

2010-07-14

8 (29)

Dnr: 40-2009:1849

annat modersmål i svenska både får möjlighet att utveckla sitt modersmål som det svenska språket. Uppdraget att utveckla barnets modersmål läggs i stället helt på föräldrarna.

Skolinspektionens iakttagelser

Möjligheten för barnen att utveckla sitt modersmål i Holmens förskola är begränsad. Det finns inga uttalade riktlinjer eller planering av hur förskolorna i kommunen eller kommundelen ska medverka till att barnen utvecklar sitt modersmål. Rektorn och personal menar att den policy som man utgår ifrån är att till föräldrarna betona vikten av att barnen använder sitt modersmål hemma och att förskolan står för att stödja barnens utveckling av det svenska språket. Ibland används den personal man har som talar barnens modersmål om en situation behöver förklaras eller kommenteras för barnet. Det finns således inget organiserat modersmålsstöd på förskolan i form av en extern eller intern personalresurs. Personalen har heller inte diskuterat hur man på annat sätt kan medverka till att barn utvecklas i sitt modersmål. Personalen berättar att det för ett 10-tal år sedan i stort sett endast fanns två språkgrupper i kommundelen, nämligen den finska och den svenska. Då fanns särskilda finstalande avdelningar i stadsdelens förskolor. Modersmålsstödet i finska var då också väl utbyggt bland förskolorna i kommunen. Men i takt med att språkgrupperna blev fler togs modersmålsstödet bort. Personalen och rektorn ser inte att det är praktiskt genomförbart att erbjuda alla barn som behöver det ett kontinuerligt modersmålsstöd i form av en extern ambulerande resurs. Det är också en ekonomisk fråga menar personalen. Tidigare gjordes försök att placera barn i de förskolor där personal fanns som kunde barnens modersmål, detta visade sig av olika skäl inte heller var lyckat enligt rektorn.

4. Har personalen i Holmens förskola adekvat utbildning och erbjuds de relevant kompetensutveckling?

Personalens utbildningsnivå och kompetens har avgörande betydelse för att förskolan ska kunna erbjuda barnen en verksamhet som främjar och stimulerar deras utveckling och lärande.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att personalen vid förskolan har adekvat utbildning. Förskolans personal bör dock få en större medvetenhet om det uppdrag som anges i läroplanen (Lpfö) om att medverka till att stödja barnets utveckling av sitt modersmål. Personalen bör samtidigt erhålla kompetensutveckling i hur ett sådant stöd kan utformas.

Skolinspektionens iakttagelser

Förskolans personal har adekvat grundutbildning. Några av personalen går förskollärarlyftet. Den kompetensutveckling som skett under senare tid har varit fortbildning inom TRAS och kompetensutveckling i kommunens matematikplattform. En av perso-

2010-07-14

9 (29)

Dnr: 40-2009:1849

nalen utbildar sig i Reggio Emilia pedagogik för att använda den kompetensen när en ny förskoleavdelning öppnas i stadsdelen. Som framgår tidigare ser inte personalen att det ligger i deras särskilda uppdrag att ge barnen modersmålsstöd.

Sjöbogårdens förskola

Sjöbogårdens förskola startade 1966. Förskolan ligger centralt, med närhet till skog, natur och bibliotek. Sjöbogårdens förskola består av tre avdelningar och är knuten till Sjöboskolan. Ungefär 54 procent av barnen på förskolan har ett annat modersmål än svenska. I huvudsak tillhör barnen tre språkgrupper. Vi har besökt två åldersblandade avdelningar på förskolan med barn i åldern 2–5 år. Besöket genomfördes den 4–5 december 2009.

1. Utgår arbetet i Sjöbogårdens förskola ifrån barnens kulturella bakgrund och livsmiljö?

En förutsättning för att en förskola ska kunna beakta barnens bakgrund och livsmiljö vid planeringen av verksamheten är att en kartläggning sker när barnen börjar på förskolan. En viktig framgångsfaktor i arbetet med flerspråkiga barn är att personalen ser flerspråkighet och mångkulturalitet som en tillgång och att detta kommer till uttryck i verksamheten. En ytterligare framgångsfaktor i arbete med flerspråkiga barn är en trygg miljö och ett nära samarbete med barnens föräldrar.

Skolinspektionens bedömning

Personalen tar reda på barnets språkliga och kulturella bakgrund och visar intresse för barnets kulturella och språkliga bakgrund. Detta används dock inte som utgångspunkt för att erbjuda barnet en verksamhet som präglas av ett interkulturellt förhållningssätt.

Skolinspektionens iakttagelser

Planering av verksamheten och kartläggning av behov.

Förskolepersonalen har generellt sett kontinuerliga kontakter med vårdnadshavare för att få information om barnets specifika behov. Vid inskolningssamtal används tolk om det behövs. Det finns dock ingen medveten planering på Sjöbogården, utöver åldersmässiga hänsyn, när det gäller sammansättningen av de tre förskolegrupperna. Intagning till förskolan sker av en placeringsassistent inom barnomsorgen vilken följer turordningen efter ansökan och platstillgång.

Arbetet för att stärka barnens självkänsla och identitet

Personalen på Sjöbogårdens förskola betonar vikten av att ha ett interkulturellt förhållningssätt. De uppger att de försöker visa sig intresserade av barnens språk, exempelvis genom att räkna på olika språk och gemensamt titta på världskartor och diskutera utifrån detta. De beskriver att det är viktigt att hålla frågan om flerspråkighet levande

2010-07-14

10 (29)

Dnr: 40-2009:1849

eftersom betydelsen i att bli förstådd är starkt knutet till barnens identitet. Vid entrén på Sjöboskolan finns ordet "Välkommen" skrivet på en mängd olika språk. I själva lärmiljön är dock avtryck och innehåll som visar att drygt hälften av barnen har skiftande kulturell och språklig bakgrund begränsad. De tre avdelningarna på Sjöbogården har gemensam morgonsamling på fredagar. Skolinspektionen var med under en samling då barnen fick välja lådor i olika storlek och färg, öppna locket och tala om vad som låg inuti. Beroende på innehållet associerade barnen till olika sånger som också sjöngs. Det svenska språket användes genomgående.

Värdegrundsarbetet

Den miljö som inspektörerna möter i verksamheten under granskningsperioden präglas av trivsel och trygghet. Av intervjuer och dokumentation i kvalitetsarbetet framgår att barnen är trygga och har lust att komma till förskolan. Samtidigt saknar förskoleverksamheten ett främjande arbete i centrala värdegrundsfrågor.

2. Anpassas arbetet i Sjöbogårdens förskola till barnens behov och intressen?

Ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt är en av framgångsfaktorena i arbetet med flerspråkiga barn. Alla som arbetar i förskolan ska samarbeta för att erbjuda en god miljö för utveckling, lek och lärande. Förskolan ska sträva efter att nå ett förtroendefullt samarbete med förskoleklassen, skolan och skolbarnsomsorg för att stödja barnens allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att förskolans verksamhet präglas av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, med svenska språket som utgångspunkt. Arbetet utgår inte från ett flerspråkigt perspektiv. Uppföljningen av barnens språkutveckling när det gäller modersmålet behöver förbättras.

Skolinspektionens iakttagelser

Språkutvecklande arbetssätt

Av intervjuer med pedagoger framkommer att den språkutvecklande miljön på Sjöbogården mycket består i att använda flanosagor, bilder och foton som stöd för att förklara begrepp i de dagliga aktiviteterna. Personalen beskriver överlag att man pratar mycket och för samtal med barnen och att måltiderna är ett naturligt och bra sammanhang för samtal. Kommunikationen visualiseras även genom att teckenspråk används. Pedagogerna uppger att de medvetet tänker på att tala i korta satser och direkt med barnen. Av Skolinspektionens verksamhetsbesök under granskningsperioden på Sjöbogården framgår att barnen formar ord och skapar sammanhang tillsammans med pedagogerna. Personalen sitter bredvid barnen när barnen pysslar och är deltagande under barnens lekar. Det finns en dialog mellan pedagoger och barn där ämnena an-

2010-07-14

11 (29)

Dnr: 40-2009:1849

passas efter barnens tankar och intressen. Det språk- och kunskapsutvecklande arbete som bedrivs på Sjöbogården är dock begränsat genom att det inte aktivt anpassas till de flerspråkiga barnens erfarenheter, behov och intressen. Skolinspektionen ser således inga exempel på ett språkutvecklande arbete som i undervisningen tar tillvara erfarenheter av olika språk och kulturer. Personalen har en dock en uttalat positiv attityd till att arbeta språk- och kunskapsutvecklande och att ta tillvara barnens alla språk.

Kunskapsuppföljning

Förskollärarna gör kartläggningar av barnens språkutveckling med hjälp av TRAS-materialet. När ett barn har svårt för att förstå eller uttrycka sig gör man observationer över barnets språkutveckling. Föräldrarna medverkar och lärarna försöker ta reda på om barnet har liknande svårigheter på modersmålet. Barnavårdcentralen kontrollerar också barnets språkutveckling vid 3–3½ års ålder och har ett gott samarbete med förskolan.

Varje barn har en egen portfolio som är en pärm med bilder och texter, där barnets utveckling beskrivs av personalen. Ett exempel är hur barnen skriver sitt namn över tid. Vi har dock sett att det ibland gått väldigt långt mellan noteringarna i portfolion och även att utvecklingen inte är beskriven på ett särskilt tydligt sätt i vissa fall. Inför utvecklingssamtalet brukar personalen tillsammans gå igenom barnens språk- och kunskapsutveckling och samtala om vad man sett hos barnet. Tillsammans med barn och vårdnadshavare bestäms vilket eller vilka dokument som blir kvar i pärmen vid överlämningskonferensen till förskoleklassen. Vid själva utvecklingssamtalet tar personalen ofta upp att det är positivt att tala modersmålet med barnen, men de följer inte upp hur barnets modersmål utvecklas annat än om barnet visar tecken på sen språkutveckling.

Sjöbogårdens målsättning är att barnen främst utvecklar det svenska språket. Sjöbogårdens kvalitetsarbete består av språkutvecklingsinsatser, men det finns inget systematiskt kvalitetsarbete som specifikt behandlar flerspråkigheten i detta avseende. Det finns en medvetenhet i kvalitetsredovisningen om att arbetet med barn med annat modersmål behöver stärkas. Bland annat i vilken utsträckning miljön är språkstimulerande för barn med annat modersmål, samt frågan om flerspråkig kompetens hos personalen. Av kvalitetsredovisningen framgår dock att målsättningen för barn som har annat modersmål är att de främst utvecklar det svenska språket.

Organisation och samarbete

Samverkan mellan Sjöbogårdens förskola och Sjöboskolan har utvecklats i syfte att perspektivet 1–16 och den "röda tråden" ska förstärkas. Det finns en upprättad handlingsplan för denna samverkan vid övergångarna. För barn som har särskilda behov i sin språkutveckling anordnas en speciell överlämningskonferens vid växlingen till Sjöboskolan. I verksamheten finns också ett erfarenhetsutbyte mellan personalen på de olika avdelningarna, som gör att de olika avdelningarna finner inspiration i varandra.

2010-07-14

12 (29)

Dnr: 40-2009:1849

Personalen i förskolan uppger dock att de har begränsad information om hur det går för barnen i Sjöboskolan.

3. Ges barnen i Sjöbogårdens förskola möjligheter att utveckla sitt modersmål?

En viktig framgångsfaktor i arbetet med de flerspråkiga barnen är att de ges möjlighet att träna och använda samtliga sina språk.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att personalen har en positiv inställning till att barnen utvecklar sitt modersmål men barnen inte erbjuds modersmålsstöd.

Skolinspektionens iakttagelser

Modersmålsundervisningen

Av Borås Stads kvalitetsredovisning för år 2007 framkommer att det är få kommunedlar som erbjuder barnen i förskolan möjligheter till modersmålsstöd. I texten uttrycks även en ambition att kommunen bör sträva efter att fler barn får möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera på sitt modersmål.

På Sjöbogårdens förskola finns det barn som har ett annat modersmål än svenska men som inte får ta del av vad som kan kallas organiserat modersmålsstöd. Skolinspektionen noterar en positiv inställning hos all personal på Sjöbogårdens förskola till att barnen utvecklar sina modersmål. Av intervjuer med personal framkommer dock att förskolan främst ägnar sig åt att stärka barnens förmåga att kommunicera på svenska medan modersmålet bör tränas i hemmet.

Rektorn uppger att det förr fanns språkstöd för finskspråkiga barn i Borås Stad, men att det nu upphört eftersom det handlar om en större mångfald av språk idag. I verksamheten på Sjöbogården uppmuntras personalen att använda tecken och bilder för att utveckla det svenska språket. Förskolan medverkar till att barnen ska utveckla sitt modersmål genom att specialpedagogen skaffar böcker med annat språk. Flera ur personalen är utbildade i teckenkommunikation och använder sig av detta i kombination med en viss flerspråkighet. Det finns dock ingen specifik personal som kan ge barn modersmålsstöd.

Av intervjuer med personalen framkommer att de inte reflekterar över om och hur man skulle kunna arbeta med de flerspråkiga barnen för att stärka deras modersmål. Personalen uppger att de sporadiskt försöker att intressera sig för ord och uttryck på barnens språk när tillfälle ges.

I nuläget saknas inslag i verksamheten som syftar till att stärka modersmålet för de barn som har annat modersmål än svenska.

2010-07-14

13 (29)

Dnr: 40-2009:1849

4. Har personalen i Sjöbogårdens förskola adekvat utbildning och erbjuds de relevant kompetensutveckling?

Personalens utbildningsnivå och kompetens har avgörande betydelse för att förskolan ska kunna erbjuda barnen en verksamhet som främjar och stimulerar deras utveckling och lärande.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att personalen vid förskolan har adekvat utbildning. Skolinspektionen bedömer att pedagogerna behöver ta del av kompetensutveckling med avseende på metoder och arbetssätt för flerspråkliga barn.

Skolinspektionens iakttagelser

Personalens/lärarnas utbildning

Av både dokumentstudier och intervjuer med förskolans personal framkommer att personalen har adekvat utbildning. Några av förskollärarna är flerspråkiga, företrädesvis finska. Enligt rektorn finns än så länge ingen medveten strategi för placering av pedagoger på de olika avdelningarna. Hittills har man heller inte beaktat flerspråkighet vid nyanställningar.

Kompetensutveckling

Personalen deltar främst i Borås Stads kompetensutvecklingsinsats med TRAS och matematikutveckling vilket inbegriper samtliga verksamheter. Personalen deltar även i varierad grad i en kompetensutveckling om kvalitetsarbete. Borås Stads matematiksatsning har inneburit att personalen haft möjlighet att synliggöra matematikbilder på väggarna även för de minsta barnen. En liknande gemensam plattform för Borås Stad håller på att arbetas fram för det svenska språket. Av intervjuer med rektorn och pedagoger framkommer att kompetensutvecklingsinsatserna inte har särskilt fokus på flerspråkiga barns språkutveckling. Så gott som samtliga pedagoger efterlyser kompetensutveckling för språkutvecklande arbetssätt med flerspråkiga barn.

Fjärdingskolan

Andelen elever med annat modersmål än svenska är 97 procent och de representerar tillsammans cirka 30 olika språk. Skolbyggnaden är välhållen och skolan har en bra utemiljö. Antal elever på denna skola som omfattar förskoleklassen och årskurserna 1–6 är cirka 230. Skolan är organiserad i två arbetslag Åsen och Kullen, arbetslagen arbetar i spår omfattande F–6. Skolinspektionen besökte båda arbetslaget tiden 24–26 november 2009. Skolan har ett klassläraresystem med viss flexibilitet där lärarna går i varandras klasser utifrån den utbildning de har i visst ämne. Antalet elever berättigade till modersmålsundervisning är 220, andelen som deltar är 58 procent (jfr kommunen 44 pro-

cent, riket 53 procent). De flesta eleverna läser svenska om andraspråk i stället för svenska.

1. Utgår arbetet i Fjärdingsskolan ifrån elevernas kulturella bakgrund och skolans närmiljö?

Ett kartläggningsarbete över elevernas bakgrund, erfarenheter, flerspråkliga förmågor osv. är en förutsättning för att kunna påbörja undervisningen där elevernas språk- och kunskapsmässigt befinner sig och tidigt kunna ge eleverna relevanta stödåtgärder. För att stärka flerkulturell identitet visar forskningen på värdet av att lärare och övrig personal har intresse för elevernas kultur och skiftande bakgrund och skapar en månkulturell miljö. Det är därmed värdefullt med ett innehåll i undervisningen som kan stärka elevernas flerkulturella identitet. Trivsel och trygghet är grundläggande förutsättningar för eleverna framgångar i skolarbetet.

Skolinspektionen bedömning

Skolan behöver utveckla former för kartläggning och analys av var eleverna befinner sig i hela sin språk- och kunskapsutveckling. Lärarna har en positiv attityd till eleverna och arbetar för att eleverna ska känna trygghet och trivsel i skolan men skolan behöver synliggöra värdet av flerspråkighet för att stärka elevernas självkänsla och identitet.

Skolinspektionens iakttagelser

Planering av verksamheten

I skolans verksamhetsplan är ledorden Bemötande, Lika värde och Respekt. Här framhålls att skolan vill skapa större kontakt med föräldrarna. I planen poängteras att skolan "har ett interkulturellt synsätt där alla kulturer är lika värdefulla – där olikheter befrämjar verksamheten". Skolans rektor menar att den åtgärdsplan som kommunen utarbetat är något som författats och beslutats på central nivå. Rektorn framhåller att han som pedagogisk ledare ser det som viktigt att förbättringsarbetet utgår från skolans verklighet och förutsättningar. Det är så man på Fjärdingskolan vill ta sig an att utveckla de områden som anges i åtgärdsplanen. Det finns enligt rektorn inte någon särskild policy om hur skolan vill arbeta med språk- och kunskapsutvecklingen för elever med annat modersmål än svenska. Det viktiga är att skolans personal har ett "interkulturellt synsätt" menar rektorn och att de i grunden är positivt inställda till de elever som skolan har.

Arbetet för att stärka elevernas självkänsla och identitet

Klasslärarna känner till vilket modersmål de elever har som kommer från skolans förberedelseklass för nyanlända. Lärare som inte är klasslärare får själva skaffa sig information om elevens språkliga bakgrund t.ex. genom att fråga eleven eller elevens tidigare lärare. Det finns således inga tydliga rutiner för att kartlägga och analysera var ele-

2010-07-14

15 (29)

Dnr: 40-2009:1849

verna befinner sig i sin språk- och kunskapsutveckling. Skolinspektionen uppfattar att det bland personalen finns en positiv attityd till att arbeta i en mångkulturell skola. Vid lektionsbesöken arbetar lärare engagerat med eleverna och det råder disciplin och arbetsro. Undervisningen utgår som regel från ett traditionellt svenskt innehåll. Det finns få tecken på att lärarna knyter an till andra perspektiv som kan finnas hos eleverna. I årskurs två handlar innehållet om stjärnhimlen, skogens vilda djur (ex björnar) och i årskurs 4 om landskapet Norrbotten (areal, invånarantal, orter). Under lektionsbesöken ser vi dock inte några tydliga tecken på att lärarna i undervisningen knyter an till elevernas olika språkliga och kulturella erfarenheter och intressen.

Värdegrundsarbetet

Fjärdingsskolan var för några år sedan en skola där flera elever inte kände sig trygga. Tack vara att skolans personal arbetat aktivt med värdegrunden i skolan uppfattar personalen nu att eleverna har en trygg och trivsamt arbetsmiljö. Vi besöket möter vi elever som är öppna och frimodiga och som framhåller att de trivs i sin skola.

2. Anpassas arbetet i Fjärdingsskolan till elevernas behov och intressen?

Val av innehåll och arbetsformer i undervisningen måste ge stöd för elevens språk- och kunskapsutveckling i meningsskapande sammanhang. Språkutveckling sker inte isolerat utan måste kopplas till ett för eleven meningsfullt innehåll och användas och produceras av eleven i olika sammanhang. Svenska som andraspråk är ett eget ämne för en speciell elevgrupp med syftet att eleverna ska uppnå en funktionell behärskning av det svenska språket i nivå med elever som har svenska som modersmål. Elever i behov av svenska som andraspråk har rätt till sådan undervisning.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det språk- och kunskapsutvecklande arbetssättet bör förbättras så att eleverna i högre grad ges tillfälle till dialog, diskussion och reflektioner kring ett för eleverna meningsfullt innehåll. Kunskapsuppföljningen av elevernas utveckling i modersmålet bör förbättras. Skolan behöver utforma rutiner för att utreda vilka elever som kan vara i behov av svenska som andraspråk. Elevernas möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll bör förbättras.

Skolinspektionens iakttagelser

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt

Lärare berättar att många elever inte behärskar det svenska språket så bra. De talar om att eleverna har ett "trasigt" språk. De menar också att de flesta eleverna inte heller behärskar sitt modersmål så bra. Vid lektionsbesök kan vi också se att de flesta lärarna har ett språkutvecklande arbetssätt som bland annat innebär att öka elevernas ordförståelse och ordförråd i svenska. Läraren använder bilder, tecknar ordet på tavlan, ritar

2010-07-14

16 (29)

Dnr: 40-2009:1849

en bild av ordet, visar med kroppen och i enstaka fall får även elever som talar samma språk förklara för en annan elev vad ordet betyder på deras modersmål. Arbetssättet är både språk- kunskapsutvecklande eftersom lärarens arbete med att utveckla elevernas språk ges i ett innehållsligt sammanhang som exempelvis när eleverna lär sig om stjärnhimlen, om skogens djur osv.

Elevernas språk- och kunskapsutveckling är beroende av att undervisningen ger eleverna utrymme att tala, läsa, skriva, lyssna och tänka kring sin förståelse, både enskilt och tillsammans med andra. I enstaka ämnen, exempelvis slöjd, kan lärare beskriva att undervisningen har bedrivits på det sättet inom ramen för ett tematiskt arbete. Vid de besökta lektionerna kan vi se att det dominerande arbetssättet emellertid är att eleverna lyssnar på lärarens instruktioner eller vad läraren har att berätta om ett ämne, att eleverna muntlig eller skriftlig svarar på frågor om ett ämnesinnehåll som läraren själv valt och att eleverna skriver ner en text som läraren dikterat på tavlan. Till viss del producerar eleven också egna texter, dock i huvudsak med ett ämnesinnehåll som läraren väljer.

Skolinspektionen får intrycket att stoffet i undervisningen i många delar inte tycks vara anpassat till elevernas erfarenheter, behov och intressen. Planering av verksamheten och val av kunskapsstoff utgår mer utifrån en traditionell och förhärskande innehållskanon oberoende av elevernas intressen och behov. Eleverna samtalar sällan med varandra och sin lärare om sin förståelse eller sina tankar om vad som presenteras vid en lektion. Dialogen begränsas i hög grad till att svara på frågor som läraren ställer. Här tycks undervisningen i liten utsträckning utgå från elevernas frågor och svar och utifrån den livsmiljö de befinner sig i. I de flesta besökta lektionerna finns få eller inga inslag av diskussion och reflektioner. Läraren ska enligt läroplanen se till att elever får ett reellt inflytande över undervisningens innehåll. Vid elevintervjuer berättar eleverna att det är läraren som bestämmer innehållet i undervisningen. Eleverna har tagit det som självklart att det för varje årskurs och i varje ämne finns ett förutbestämt stoff som alla elever måste hålla sig till. Fjärdingskolan behöver låta eleverna få större möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll så att arbetet i högre grad blir kopplat till ett för eleverna meningsfullt innehåll.

Kunskapsuppföljning

Elevernas kunskapsutveckling följs upp i ett digitaliserat system där eleverna själva bedömer hur det går i skolans olika ämnen och där läraren sedan lämnar kommentarer. Det finns också utrymme för föräldrarna att lämna kommentarer inför utvecklingssamtalet. Läraren skriver också in ett omdöme om elevernas möjlighet att nå kunskapsmålen. Av de exempel på sådana omdömen som skolinspektionen tagit del av finns det endast information om elevernas språkliga utveckling när det gäller elevens modersmål för de elever som får modersmålsundervisning av lärare anställda av Fjärdingskolan. De skriftliga kommentarerna om kunskapsutvecklingen i ämnet svenska uttrycks

2010-07-14

17 (29)

Dnr: 40-2009:1849

mycket summariskt. Denna skriftliga information till föräldrarna översätts inte till andra språk.

Svenska som andraspråk

Alla lärare som vi talat med menar att det råder oklarheter vilka som har behov av att läsa svenska som andraspråk. Frågan har diskuterats i kommunen och bedömningen av vilka elever som ska läsa svenska som andraspråk har hittills varit att de elever som talar ett annat modersmål i hemmet är de som ska läsa svenska som andraspråk. Fortsättningsvis ska de elever som bott de senaste fyra åren i Sverige inte anses vara i behov av att läsa ämnet svenska som andraspråk utan ska i stället bedömas efter kursplanen i svenska. Skolan använder inte Språket lyfter eller liknande tester som underlag att bedöma vilka elever som är i behov av att läsa svenska som andraspråk. Vid Fjärdingskolan har många av klasslärarna utbildning i svenska som andraspråk. De menar att undervisningen i svenska i hög utsträckning tar ansats i kursplanen för svenska som andraspråk eftersom flertalet elever inte behärskar det svenska språket så bra. Skolinspektionen vill framhålla det tveksamma i att bedöma behovet av att läsa svenska som andraspråk utifrån elevens vistelsetid i Sverige. I stället bör elevens behov bedömas utifrån den språkliga nivå och mognad som eleven befinner sig i.

3. Ges eleverna i Fjärdingskola möjligheter att utveckla sitt modersmål?

Stöd och uppmuntran att använda modersmålet är en värdefull hjälp för att utveckla flerspråkighet och stärka identitet och kunskapsutveckling. Elever i behov av studiehandledning på modersmålet ska erbjudas sådan handledning. Aktuell forskning framhåller också att ett starkt modersmål och ett starkt andraspråk är viktiga förutsättningar för att elever ska lyckas i sina skolarbeten.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevernas deltagande i modersmålsundervisning uppmuntras av lärarna men organiseringen av modersmålsundervisningen bör förbättras så att fler elever deltar i undervisningen. Samarbetet med modersmålslärarna bör stärkas.

Skolinspektionens iakttagelser

Modersmålsundervisningen

Flera elever vid Fjärdingskolan deltar i modersmålsundervisningen. Modersmålsundervisning förläggs i anslutning till skoldagens början för de yngre eleverna i de språk där skolan själv kan styra tiden för undervisningen i modersmål. Det gäller för de modersmålslärare som är anställda vid Fjärdingskolan. För andra elever förläggs modersmålsundervisningen efter skoltid och i vissa fall på lördagar. Eleverna och uttrycker att de inte gärna deltar i modersmålsundervisningen om den inte förläggs i direkt anslutning till skoldagens början eller slut. Det finns ett visst samarbete mellan de mo-

2010-07-14

18 (29)

Dnr: 40-2009:1849

dersmåls lärare som är anställda av skolan och elevens övriga lärare. Innan utvecklingssamtalet samtalar de ibland om elevernas hela språksituation och språk- och kunskapsförmåga. I de granskade individuella utvecklingsplanerna och skriftliga omdömena finns exempel på bedömningar av elevernas modersmålsutveckling.

Övriga modersmåls lärare är anställda av en annan kommun. Vid intervjuer med dessa lärare framkommer en önskan om ett bättre samarbete och informationsutbyte.

4. Har lärarna i Fjärdingskolan utbildning i de ämnen de undervisar i och erbjuds lärarna relevant kompetensutveckling?

Lärarnas utbildningsnivå och kompetens är en avgörande framgångsfaktor för elevernas framgångar i skolarbetet.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärare i allmänhet har utbildning i de ämnen de undervisar i. Skolinspektionen bedömer att skolans personal i större utsträckning behöver föra diskussioner om hur ett språk och kunskapsutvecklande arbetssätt för flerspråkiga elever kan utvecklas i undervisningen.

Skolinspektionens iakttagelser

Alla lärare har adekvat pedagogisk utbildning. Undervisningen organiseras inom arbetslagen så att lärare utnyttjar varandras ämneskompetenser och går in i varandras klasser. Fjärdingskolans lärare har fått viss kompetensutveckling i språkutvecklande arbetssätt och de har även deltagit i konferenser om flerspråkiga skolmiljöer. Vid samtal med skolans ledning och lärare framkommer att man har påbörjat ett språkutvecklingsarbete utifrån en viss modell, Cirkelmodellen. Vid samtal med lärare framkommer att pedagogiska diskussioner om språkutvecklande arbetssätt i viss mån förs, men att det finns ett behov av att diskutera hur arbetet med språk och kunskapsutvecklingen hos flerspråkiga elever kan förbättras.

Sjöboskolan

Sjöboskolan ligger i kommundelen Sjöbo, belägen vid Viskan och Öresjö, c:a 4 km norr om Borås Stads centrum. Skolan ligger i anslutning till Sjöbogården. Skolan har årskurserna 1–6, samt förskoleklass och fritidshem och har c:a 300 elever i grundskolan. Andelen elever med annat modersmål än svenska är 37 procent. Av dessa är det drygt 54 procent som deltar i modersmålsundervisning och 21 procent som deltar i svenska som andraspråk. Sjöboskolan omfattar elever ur 8 olika språkgrupper. Skolinspektionen besökte skolan den 1–3 december 2009.

2010-07-14

19 (29)

Dnr: 40-2009:1849

1. Utgår arbetet i Sjöboskolan ifrån elevernas kulturella bakgrund och livsmiljö?

Ett kartläggningsarbete över elevernas bakgrund, erfarenheter, flerspråkliga förmågor osv. är en förutsättning för att kunna påbörja undervisningen där elevernas språk- och kunskapsmässigt befinner sig och tidigt kunna ge eleverna relevanta stödåtgärder. Det är värdefullt med ett innehåll i undervisningen som kan stärka elevernas flerkulturella identitet.

Skolinspektionen bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan kartlägger eleverna språkliga och kulturella bakgrund samt kunskaper och behov. Skolans undervisning tar dock främst sin utgångspunkt i svenska traditioner och i det svenska språket. Sjöboskolan har inget gemensamt interkulturellt förhållnings-sätt.

Skolinspektionens iakttagelser

Planering av verksamheten - Sjöbomodellen

Tre kommunalar i Borås Stad har en organisation för mottagande av elever med annat modersmål genom så kallade internationella klasser (IK-klasser), varav Sjöbo kommunal är en. De kommunalar som inte anordnar IK-klasser skickar sina elever till kommunalar som har dessa. Det finns olika former för hur mottagningen organiseras. Sjöboskolan har istället för renodlade IK-klasser en modell som innebär att elever som går i årskurs 7–9 hänvisas till Särilaskolan medan elever som är yngre integreras direkt in i ordinarie klass. Sjöboskolans organisation för mottagande för elever med annat modersmål kallas för Sjöbomodellen. Denna modell introducerades år 2007 och är en arbetsplan som avser elever som är nyanlända till Sverige och saknar kunskaper i svenska. Enligt arbetsplanen är syftet bland annat att barnet direkt vid ankomsten till Sverige och Sjöbo ska integreras i den svenska skolan och det svenska samhället, samt snabbt lära sig svenska. Inom ramen för Sjöbomodellen finns flerspråkig personal med ansvar för verksamheten.

Pedagogisk planering och kartläggning av behov

Vid introduktionen för elever med annat modersmål kartläggs kunskaper, förutsättningar och behov i Sjöbomodellen. Tillsammans med lärare och vårdnadshavare samlas information om elevens hemland, modersmål, elevens kunskaper i svenska, skolgång i hemlandet, kunskaper på sitt modersmål och om eleven har modersmålsundervisning. Eftersom eleven från början befinner sig i en klass innebär modellen att eleven får en klasstillhörighet redan vid skolstarten. I vissa fall är eleven i Sjöbomodellens klassrum hela första veckan för att lärarna där ska kunna avgöra elevens färdigheter och kunskapsnivå i olika ämnen. Senare går eleven den mesta tiden i sin "egna" klass. Eleven får inledningsvis undervisning ca 8 timmar i veckan i Sjöbomodellens speciella klass-

2010-07-14

20 (29)

Dnr: 40-2009:1849

rum. Denna tid minskar allteftersom och efter ca 1 år lämnar eleven Sjöbomodellen och får i stället vissa lektioner i svenska som främmande språk. Sjöbomodellens klassrum ger ett "internationellt" intryck med flaggor, kartor och hälsningsord på väggarna. Där finns lärare med arabiska, tigrinja och kurdiska som modersmål som snabbt kan ge extra hjälp till de elever som talar dessa språk. När eleven till största delen får sin undervisning i klassen tar enstaka lektioner i svenska som andraspråk vid.

Arbetet för att stärka barnens självkänsla och identitet

Överlag är det Skolinspektionens uppfattning att arbetet och intentionerna med Sjöbomodellen mer tar sin utgångspunkt i kunskaper i det svenska språket och tillgodogörandet av svenska traditioner än möjligheter för eleverna att utveckla sitt modersmål och hämta inspiration till lärande i olika kulturer och andra sammanhang. Detta framgår exempelvis i Sjöbomodellens arbetsplan där mål att sträva mot bygger på att eleven ska kunna utveckla sin förmåga att tala, läsa och skriva på svenska, samt utveckla kunskaper om Sverige och Sveriges kultur.

Samtal med rektorn, lärarna och eleverna visar att lärarna i sin planering av undervisningen inte alltid tar tillvara och använder sig av de kunskaper och erfarenheter som kan finnas hos elever med en annan språklig och kulturell bakgrund än den svenska. I den konkreta situationen och i de sammanhang där lärarna upplever att det finns möjlighet att prata om olikheter görs det, exempelvis genom att jämföra traditioner.

Under perioden då eleven är placerad i Sjöbomodellen är föräldrarna delaktiga i begränsad omfattning. Det förs inga språkutvecklande samtal kring elevens lärande, utan lärarna informerar oftast vårdnadshavarna i efterhand. Av intervjuer framkommer att lärarna reflekterar över hur de ska få flerspråkiga vårdnadshavare mer aktiva i skolans arbete. Lärarna uttrycker att de strävar efter att ha fler med i exempelvis skolans föräldraråd.

Varken i skolans arbetsplan eller i arbetslagens planeringar framgår något om hur skolan avser att arbeta för att uppnå ett interkulturellt förhållningssätt. Av intervjuer med lärarna och rektorn framkommer att skolan inte har något gemensamt interkulturellt förhållningssätt, utan att det mer är upp till varje klasslärare. Det händer att någon av lärarna i Sjöbomodellen har varit inne i den ordinarie undervisningen och berättat om islam i årskurs 5 och 6. I skolans korridorer och klassrum fanns inte några uttryck för att skolan lyfter fram de olika kulturella bakgrunder som finns bland eleverna på skolan. I undervisningssituationerna har Skolinspektionen inte heller sett att skolans lärare aktivt anknyter till elevernas kulturella bakgrund eller deras modersmål.

Värdegrundsarbetet

Lärarna och rektorn betonar att man arbetar mycket för att eleverna ska känna sig trygga i skolan samt känna stolthet över sitt ursprung. Personalens uppfattning är att ele-

2010-07-14

21 (29)

Dnr: 40-2009:1849

verna på Sjöboskolan i det stora hela är trygga i sin dagliga miljö. De elever som inspektörerna möter och intervjuar vid granskningen på Sjöboskolan uttrycker i stort att de trivs på skolan och att de känner sig trygga. Skolan har en likabehandlingsplan som är implementerad och som beskriver hur planen årligen ska följas upp och utvärderas.

3. Anpassas arbetet i Sjöboskolan till elevernas behov och intressen?

Val av innehåll och arbetsformer i undervisningen måste ge stöd för elevens språk- och kunskapsutveckling i meningsskapande sammanhang. Språkutveckling sker inte isolerat utan måste kopplas till ett för eleven meningsfullt innehåll och användas och produceras av eleven i olika sammanhang.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns goda exempel på språk- och kunskapsutvecklande undervisning på Sjöboskolan. Verksamheten behöver dock utveckla generella riktlinjer eller språkpolicy på skolan när det gäller språkutvecklande arbetssätt samt utvärdera verksamheten inom ramen för skolans kvalitetsarbete. Samverkan mellan lärare i Sjöbomodellen och i den ordinarie undervisningen bör förbättras.

Skolinspektionens iakttagelser

Kunskapsuppföljning

Skolorna i Borås Stad har gemensamma rutiner för att följa elevernas språkliga utveckling genom olika bedömningsmaterial och avstämningar. Skolan redovisar elevernas resultat på nationella prov i årskurs 5, samt resultat i svenska som andraspråk. Det finns även en redovisning av undervisningen för elever med annat modersmål i respektive ämne. I kvalitetsredovisningen för 2008–2009 uppger skolan att 55 procent av eleverna som deltog i svenska som andraspråk uppnådde målet godkänt för kursen. Skolan bedömer generellt resultaten för eleverna som goda, men att måluppfyllelsen bör öka. Det finns dock ingen analys eller reflektion av elevernas resultat på skolnivå som används som underlag för att förbättra måluppfyllelsen.

Sjöbomodellen och den ordinarie undervisningen

Sjöbomodellen är en tydlig metod att se till de nyanländas allra första behov när de börjar i skolan i en ny kultur. I Sjöbomodellen hjälper man på så sätt de nyanlända att slussas in i skolan både sett till själva skolan och skolarbetet men också att ge dem en tillhörighet i den blivande klassen. Efter två månader har varje elev ett uppföljningsmöte med alla inblandade lärare och föräldrar. Under de besökta lektionerna arbetade eleverna främst med att öka det svenska ord- och begreppsförrådet. Mycket arbete var tyst och enskilt. Arbetet utgick från olika teman där eleverna själva kunde välja i vilken ordning uppgifterna skulle utföras.

2010-07-14

22 (29)

Dnr: 40-2009:1849

Arbetet i verksamheten är inte en aktiv del av skolans kvalitetsarbete och heller inte alltid en del av lärarnas vardagssamtal. När Skolinspektionen ställer frågor om Sjöbomodellen vid granskningstillfället hänvisas vi ofta till de två lärare som finns i verksamheten. Skolinspektionen ställer sig därför frågande inför hur samverkan mellan Sjöbomodellens verksamhet och den ordinarie undervisningen sker. Lärare uttrycker önskemål om att ha ett större samarbete mellan svenskan hos klasslärarna och lektionerna i svenska som andraspråk. Det sker således ingen utvärdering av modellen som helhet. Lärare uttrycker att det ibland kan bli "mycket spring" när eleverna lämnar klassrummet för att ha lektion i modellen och när de kommer tillbaka till klassrummet igen. Enligt rektorn har det skett en viss utvärdering av arbetet i verksamheten genom att några av de första eleverna i Sjöbomodellen har följts upp längre fram i årskurserna.

Språkutvecklande arbetssätt

Några av lärarna på Sjöboskolan har deltagit i kurser om vikten av att visa intresse för vad olika saker heter på elevernas språk och tillämpar detta i mån av situation och tid. Lärarna uppger att när de gör detta frammanar det en stolthet, framförallt hos de yngre eleverna.

I Sjöboskolan finns ingen generell policy eller riktlinjer när det gäller språkutvecklande arbetssätt. Vid klassrumsbesök och vid intervjuer framkommer att lärare arbetar med att utveckla elevernas språk i svenska. Det görs genom att exempelvis att i ämnet förklara ord och begrepp, att låta eleverna arbeta med det svenska språket på olika sätt och i olika arbetsformer. Det förekommer en del eget arbete som är anpassat efter elevernas olika förmågor och intressen. I intervjuer uppger lärarna att de medvetet försöker anpassa sin undervisning till de elever som har ett annat modersmål än svenska. Under lektionsbesöken kunde inspektörerna notera att lärarna aktivt tog hjälp av andra elever med samma modersmål för att hjälpa till med översättningar av olika övningar.

I intervjuer uppger lärarna i de praktiska ämnena att det är en utmaning att få elever med annat modersmål att förstå de olika säkerhetsföreskrifter och på vilket sätt man bör vara extra aktsam vid hanteringen av redskap och verktyg. Mycket handlar om att använda kroppsspråk och att använda det svenska ordet för de olika redskapen. Lärarna uppger att detta ibland sker lite på bekostnad för övriga elever men att det även anses stärkande för andra elever med begränsat ord- och begreppsförråd. Lärarna påpekade att de lade ner tid och energi på att bibringa eleverna ord och begrepp knutna till dessa skolämnen. Skolinspektionen konstaterar utifrån verksamhetsbesök och intervjuer att flera lärare arbetar språkutvecklande för elever med annat modersmål.

Svenska som andraspråk

Svenska som andraspråk ges främst i samband med att eleven avslutar sin undervisning i Sjöbomodellen. Undervisning i svenska som andraspråk erbjuds elever vid något eller några tillfällen i veckan. Eleverna får undervisning enstaka lektioner per vecka i

2010-07-14

23 (29)

Dnr: 40-2009:1849

svenska som andraspråk efter testning med BOKUP-material. Enligt lärarna har svenska som andraspråk en låg status för flera av de elever i de högre årskurserna på skolan som är berättigade till detta. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att det ibland råder oklarheter kring vilka elever som har behov av att läsa svenska som andraspråk.

Studiehandledning på modersmålet

På Sjöboskolan har man anställt s.k. språkstödjare. Dessa talar arabiska, tigrinja och kurdiska. Språkstödjarna har som uppgift att stödja elever med aktuellt modersmål. De kan även vara lärarna behjälpliga med att översätta veckobrev som skickas hem till föräldrarna. Dessutom är de en resurs för andra elever i behov av extra stöd, t ex läs- och skrivträning.

3. Ges eleverna i Sjöboskolan möjligheter att utveckla sitt modersmål?

Stöd och uppmuntran att använda modersmålet är en värdefull hjälp att utveckla flerspråkighet och stärka identitet och kunskapsutveckling. Elever i behov av studiehandledning på modersmålet ska erbjudas sådan handledning. Aktuell forskning framhåller också att ett starkt modersmål och ett starkt andraspråk är viktiga förutsättningar för att elever ska lyckas i sina skolarbeten.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att elevernas deltagande i modersmålsundervisning uppmuntras av lärarna men att ett antal av de flerspråkiga eleverna inte ges möjlighet till sådan undervisning inom ramen för timplanen. Eleverna bör i högre utsträckning få möjligheter att använda och utveckla sina olika språk även i övriga undervisningssituationer och på raster.

Skolinspektionens iakttagelser

Modersmålsundervisningen

I Borås Stad är det kommundelen Norrby som har ansvaret för att organisera undervisningen i modersmål. Kommundelarna erbjuder modersmålsundervisning och där det finns ett fåtal elever samordnas undervisningen. Modersmålslärarna träffas i ett arbetslag en gång per vecka. Det finns en särskild rektor för samtliga modersmålslärare.

Av de 119 elever på skolan som är berättigade till modersmålsundervisning är det 85 som deltar. Enligt kvalitetsredovisningen finns det föräldrar som inte vill att deras barn ska delta i modersmålsundervisning. I vissa fall uteblir elever därför att undervisningen ligger efter ordinarie skoldag. De yngre eleverna kan inte alltid delta i samordning på grund av avstånd.

I Sjöboskolan ges de elever som har arabiska eller kurdiska som modersmål tämligen goda möjligheter att vidareutveckla sitt modersmål eftersom flerspråkig personal arbe-

2010-07-14

24 (29)

Dnr: 40-2009:1849

tar dels som svenska som andraspråklärare och dels som språkstödjare. I Sjöbomodellen får elever med arabiska som modersmål också lära sig att skriva på arabiska. För elever med annat modersmål än dessa språk ges dock inget modersmålsutvecklande stöd inom ramen för den ordinarie skoldagen. Sådan modersmålsundervisning sker på eftermiddagstid och innebär att eleverna får åka iväg till en annan kommun. Lärarna försöker att vid olika tillfällen poängtera för föräldrarna vikten av att de fortsätter att prata sitt modersmål med barnen och på så sätt vidareutveckla detta.

Skolinspektionen bedömer att Sjöboskolan bör verka för att fler elever deltar i undervisning i modersmål och svenska som andraspråk. Skolan bör även sträva efter att finna former för att ge modersmålsundervisningen inom timplanebunden tid.

Av intervjuer med lärare framkommer att modersmålsundervisningen på Sjöboskolan upplevs som en isolerad företeelse. Klasslärarna får ibland skriftlig information som underlag för utvecklingssamtal i för arbetet med skriftliga omdömen. I övrigt har lärarna på Sjöboskolan liten kontakt med modersmålslärarna. Elever och vårdnadshavare har en blandad uppfattning om modersmålsundervisningen. Skolan och lärarna försöker övertyga om det positiva med att utveckla modersmålet parallellt med svenskan.

Efter att en elev varit en period i "Sjöbomodellen" förläggs mer och mer tid till den egna klassen. Vid besöken i klassrummen i den ordinarie undervisningen såg Skolinspektionen inga tillfällen då lärarna eller eleverna arbetade medvetet med att stärka de flerspråkiga elevernas modersmål. Det förekom exempelvis inga översättningar, jämförelser eller frågor på hur man kan uttrycka sig på olika språk. Vid några tillfällen gjorde lärarna förklarande utvecklingar av nya begrepp till klassen.

Skolans lärare brukar vid samtal med föräldrarna framhålla vikten av att eleven deltar i modersmålsundervisningen. Vid samtal med elever framkommer att de nästan aldrig talar sitt modersmål i skolan. Skolinspektionen noterar att eleverna ibland uppfattar att deras kunskaper i modersmålet inte har något med det övriga skolarbetet att göra. De elever som vi samtalat med är mycket stolta över att de kan flera språk, men de flesta eleverna menar ändå att skolspråket är svenska och att detta också gäller på rasterna.

4. Har lärarna i Sjöboskolan utbildning i de ämnen de undervisar i och erbjuds lärarna relevant kompetensutveckling?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att lärarna i huvudsak har utbildning för ämnen som de undervisar i. Verksamheten behöver dock en långsiktig plan för kompetensutveckling när det gäller andraspråksinlärning, interkulturellt lärande och olika perspektiv på flerspråkighet.

2010-07-14

25 (29)

Dnr: 40-2009:1849

Skolinspektionens iakttagelser*Lärarnas utbildning och behörighet*

Lärarna på Sjöboskolan har i huvudsak utbildning för de ämnen de undervisar i. Ett antal av dessa lärare är flerspråkiga. Många lärare har gått högskolekursen om "att lära på ett annat språk". När det gäller språkutveckling och ämnet svenska som andraspråk behöver skolan dock höja kompetensen. Skolan satsar medvetet på att anställa flerspråkiga lärare.

Kompetensutveckling

Skolinspektionen rekommenderar att lärare kompetensutvecklar sig i språkutvecklande metodik och i svenska som andraspråk. Flera lärare har gått 7,5 p-kursen "Att lära på sitt andra språk". Det finns vid besöket dock ingen långsiktig strategisk plan för kompetensutveckling på Sjöboskolan när det gäller andraspråksinläring, interkulturellt lärande och olika perspektiv på flerspråkighet. Skolinspektionen konstaterar att huvuddelen av skolans kompetensutveckling i dagsläget är inriktad på kommungemensamma satsningar på matematikinläring.

Lärarna uppger att de skulle behöva mer kompetensutveckling när det gäller elever med annat modersmål. Fler uppger att de vill läsa kursen "lära sig på sitt andra språk".

Skolinspektionens slutsatser

I denna kvalitetsgranskning har Skolinspektionen funnit att det för Holmens förskola Sjöbogårdens förskola, Sjöboskolan och Fjärdingsskolan finns flera områden som behöver utvecklas som berör språk- och kunskapsutvecklingen för barn och elever med annat modersmål än svenska.

Om arbetet i förskolan och skolan utgår ifrån barnens och elevernas kulturella bakgrund och livsmiljö

För att stärka flerkulturell identitet finns ett värde i att personalen visar intresse för elevernas kultur och skiftande bakgrund och skapar en mångkulturell miljö. Det finns en allmän positiv attityd bland personalen till att arbeta i en verksamhet där det finns barn och elever med annan språklig och kulturell bakgrund än den svenska. Vid Holmens förskola och Sjöbogårdens förskola visar personalen även att de bejakar andra språk och kulturer genom att låta dessa i viss mån komma till uttryck i den pedagogiska verksamheten. Vid de båda skolorna visar inte personalen motsvarande intresse och elevernas kulturella bakgrund tycks inte ses som en tillgång i undervisningen. Alla lärare som undervisar eleverna behöver få större kunskap om elevernas bakgrund, erfarenheter och flerspråkliga förmågor för att kunna börja undervisningen där elevernas språk- kunskapsmässigt befinner sig i.

2010-07-14

26 (29)

Dnr: 40-2009:1849

Om arbetet anpassas till barnens och elevernas behov och intressen

Vid alla granskade verksamheter pågår ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt som syftar till att stärka barnens utveckling i det svenska språket. Skolinspektionen kan konstatera att personalen vid de besökta verksamheterna arbetar medvetet med att utveckla barns och elevers språkliga förmåga i svenska.

För alla elever men i synnerhet för elever med annan språklig och kulturell bakgrund är det viktigt att eleverna får utgå ifrån egna erfarenheter och att de förstår de sammanhang som kunskaperna presenteras i. Undervisningen bör därför utgå från och anpassa sig till elevens behov och intressen. Granskningen av de båda skolorna visar emellertid att innehållet i undervisningen i liten grad utgår från elevernas intressen och behov och att elevernas inte ges möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll. Både Fjärdingsskolan och Sjöboskolan bör i högre grad anpassa undervisningen till elevernas intressen och behov.

I Fjärdingsskolan och Sjöboskolan uttrycker såväl lärare som rektorer att det ibland råder oklarheter om vilka elever som har behov att läsa svenska som andraspråk. Elever som bott de senaste fyra åren i Sverige anses inte ha behov av ämnet utan ska istället bedömas efter kursplanen i svenska. Skolinspektionen ställer sig tveksam till att bedöma behovet utifrån elevens vistelsetid istället för att bedömningen görs utifrån den språkliga nivå och mognad som eleven befinner sig i.

Om barn och elever ges möjligheter att utveckla sitt modersmål

Stöd och uppmuntran att använda modersmålet kan vara en värdefull hjälp för att utveckla flerspråkighet och forskningen pekar på att barn och elever riskerar att få ett begränsat modersmål till följd av att det svenska språket tar över. Flerspråkiga elevers kunskapsutveckling kan gynnas av att de ges förutsättningar att använda både första- och andraspråket. Stöd och uppmuntran att använda modersmålet i skolmiljön förutom vid modersmålsundervisningen förekommer inte i vid Fjärdingsskolan och Sjöboskolan. Förskolorna arbetar inte i tillräcklig omfattning med att stödja barnens möjlighet att utveckla sitt modersmål.

Fjärdingsskolan och Sjöboskolans lärare vill uppmuntra att eleverna deltar i den modersmålsundervisning som erbjuds. Den modersmålsundervisning som erbjuds är dock inte organiserad på ett sådant sätt att så många elever som möjligt ska kunna delta. Samverkan mellan modersmålslärarna och personalen vid de båda skolorna varierar i omfattning och beror i vissa fall på vilken inställning elevernas lärare har till modersmålsundervisningen.

Om personalens utbildning och kompetensutveckling

Både de två förskolorna och de två skolorna behöver skapa en plattform för att utveckla arbetet med språk- och kunskapsutvecklingen för barn och elever med ett annat mo-

dersmål än svenska. Den pedagogiska verksamheten i förskolorna och undervisningen i skolorna behöver i högre utformas utifrån sådana framgångsfaktorer som kan förbättra resultaten av förskolors och skolors arbete med flerspråkiga barns långsiktiga lärande. Det finns därför anledning att se över personalens när det gäller andraspråksinlärning, interkulturellt lärande och olika perspektiv på flerspråkighet.

I Borås kommuns upprättade åtgärdsplan samt i utredningen "Lust att lära och möjlighet att lyckas" finns flera förslag till åtgärder som tar fasta på sådana framgångsfaktorer som kan bidra till att stödja barns och elevers lärande och på sikt också förbättra måluppfyllelsen. Förskolornas och skolornas engagerade personal är enligt Skolinspektionen en god grund att stå på för det utvecklingsarbetet.

Krav på åtgärder som måste vidtas utifrån granskningen

Holmens förskola

- Förskolan medverkar inte i tillräcklig hög grad till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket som sitt modersmål. (Läroplan för förskolan, 2.2 Utveckling och lärande)

Sjöbogårdens förskola

- Förskolan medverkar inte i tillräcklig hög grad till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål. (Läroplan för förskolan, 2.2 Utveckling och lärande)

Fjärdingskolan

- Alla elever som behöver det får inte studiehandledning på modersmålet. (5 kap. 2 § grundskoleförordningen)

Sjöboskolan

- Alla elever som behöver det får inte studiehandledning på modersmålet. (5 kap. 2 § grundskoleförordningen)

Rekommendationer som granskningen aktualiserar

Holmens förskola

- Förskolan behöver i högre utsträckning ta hänsyn till både barnens språkliga och kulturella bakgrund i planeringen av verksamheten.
- Förskolan behöver, i arbetet med språkutveckling, i högre grad utgå från att flera barn har en annan språklig och kulturell bakgrund än den svenska. Uppföljningen av barnens utveckling av sitt modersmål behöver förbättras.

2010-07-14

28 (29)

Dnr: 40-2009:1849

- Förskolans personal bör få kompetensutveckling i hur förskolan kan medverka till att utveckla sitt modersmål.

Sjögårdens förskola

- Kompetensutveckling för personalen med avseende på språkutvecklande arbete för flerspråkiga barn.
- Förskolans verksamhet behöver i högre grad präglas av ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt där olika erfarenheter, språk och kulturer tas tillvara.

Fjärdingskolan

- Skolan behöver utveckla former för kartläggning och analys av var eleverna befinner sig i hela sin språk- och kunskapsutveckling.
- Skolan behöver synliggöra värdet av flerspråkighet för att stärka elevernas självkänsla och identitet.
- Skolans språkutvecklande arbetssättet bör förbättras så att eleverna i högre grad ges tillfälle till dialog, diskussion och reflektioner.
- Kunskapsuppföljningen av elevernas utveckling i modersmålet bör förbättras.
- Skolan behöver utforma rutiner för att utreda vilka elever som kan vara i behov av svenska som andraspråk.
- Elevernas möjlighet till inflytande över undervisningens innehåll bör förbättras.
- Organiseringen av modersmålsundervisningen bör i högre grad vara en del av elevens övriga undervisning och samarbetet med modersmålslärarna bör stärkas.
- Skolans lärare bör ha pedagogiska diskussioner och få kompetensutveckling i hur ett mer språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt kan utvecklas i alla ämnen med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund.

Sjöboskolan

- Skolan behöver vid planeringen och genomförandet av undervisningen i större grad utgå från elevernas erfarenheter, intressen och behov.
- Modersmålsundervisningen bör i större utsträckning vara en del av elevens övriga undervisning så att de flerspråkiga eleverna ges större möjlighet att använda och utveckla sina olika språk i övriga undervisningssituationer.

2010-07-14

29 (29)

Dnr: 40-2009:1849

- Skolans lärare bör ha pedagogiska diskussioner och kompetensutveckling i hur ett mer språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt kan utvecklas i alla ämnen med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund.
- Sjöbomodellen bör vara en aktiv del av skolans kvalitetsarbete.
- Samverkan mellan personal i Sjöbomodellen och lärare i den ordinarie undervisningen bör förbättras så att skolans arbete med flerspråkiga elever kan utvärderas.

Uppföljning

Borås kommun ska senast den 1 november 2010 redovisa vilka insatser som genomförts eller planerats med anledning av de krav på åtgärder och rekommendationer som Skolinspektionen framfört. Insatserna ska redovisas per förskola respektive skola.

Kommunens redovisning skickas till Skolinspektionen, Kungsgatan 20, 411 19 Göteborg.

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Avdelningschef

Peter Lendefors
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har också deltagit undervisningsråden Agneta Wennberg och Agneta Ericsson samt enhetschef Viveca Serder.